

HALIA.

Megjelenik kivétel nélkül mindennap

Szerkesztők:

MILE PÁL és BENEDEK GYULA.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Kossuth-utca 2576. szám alatt,
hová a lap szellemi és anyagi ügyeit
illető dolgok küldendők.

Kiadók:

a Iaptulajdonos szerkesztők.

Előfizetési díjak:

Október 1-től April 30-ig	5 frt — kr.
Október 1-től Jan. 15-ig	2 frt 50 kr.
Egy hónap	80 kr.
Egy szim ára	10 kr.
Védőkre az árak többlete	2 frt 20 kr.

Folyó sz. 27.
(páratlan.)

DEBRECZENI VÁROSI SZÍNHÁZ.

Bérlét 19. szám
(páratlan.)

Csütörtökön 1896. évi október hó 22-én:

A SZULTÁN.

Nagy operette 3 felvonásban. Irtá: Verő György.

S Z E M É L Y E K :

Szelim, szultán	B. Ruzsinszky I.	1	Kovács Fanny
Bimbasi	Sziklay Miklós	2	Rácz Mariska
Bülbül	Follinus Aurél	3	Rácz Szeréna
Kaftán	Bartha István	4	Z. Csepreghy E.
Ali, főemueh	Beezkozy József	5	Csepreghy Irma
De Forain Gaston, francia követ	Nagy Imre	6	Békösiné
Roxelane, unokahuga	Kapossy Józsa	7	Bekóyné Rózsa
Délia, görög leány	Kállay Lujza	8	S. Lévy Ilon
Adelgunda, thuringiai leány	Loeserékné Giz.	9	Nagyán V.
Egy basu	Kiss Pál	10	Sziklayné S.
Fátima	Makrayné A.	1)	Hegyeri Ilona
Maezzán	Békóssy Gyula	2)	Berzeviczy E.

Basák, bégek, testőrök, rabszolgák. Minden nemzetbeli leányok, rabnők, bajadérok. — Színhely: a szultán palotája, idő a mult század.

Jegyek előre válthatók d. e. 9—12-ig, d. u. 3—5-ig a színházi pénztárnál.

Helyárak: Földszinti és I. emeleti páholy 9 korona (4 frt 50 kr.) Családi páholy 12 korona (6 frt.) II. emeleti páholy 6 korona (3 frt.) I. r. támlásszék az első négy sorban 2 korona 40 fillér (1 frt 20 kr.) II. r. támlásszék V—X-ig sorig 2 korona (1 frt.) III. r. támlásszék XI—XIV-ig sorig 1 korona 60 fillér (80 kr.) Emeleti zártszék a két első sorban 1 korona 20 fillér (60 kr.) a többi sorban 1 korona (50 kr.) Földszinti állólégy 80 fillér (40 kr.) Tanuló és katonajegy a földszintre 60 fillér (30 kr.) Karzat 40 fillér (20 kr.) Vasár és ünnepnapokon 60 fillér (30 kr.)

A m. t. bérlő és előjegyző közönség jegyeit az előadás napján **d. e. 10 óráig** tartja fenn a pénztáros.

Bérléni lehet az előleges jelentésben közzétett feltételek mellett a színház jobboldali földszinti irodájában, ugyanott a szinlap bérlét is bejelenthető.

Pénztárnnyitás 6 órakor. Kezdeté 7, vége 10 órakor.

Holnap pénteken, 1896. október hó 23-án bérlétszünetben, leszállított helyárrakkal:

A tót legény Amerikában. Látványos énekes bohózat 5 képmen.

Komjáthy János, igazgató.

Kunz József és Társa

CZÉGNÉL. KISTEMPLOMB-AZÁR.
Vászon és kész fehérnemű, menyasszonyi kelengyék,
200 forinttól teljes összeállításban késlelben vannak.

Egy és más a kritikáról.

Írta: Gulyás István.

(Folytatás.)

II. A kritika jogosultsága.

Nem bocsátóhatunk azonban a kritikának érdemelés tárgyalásába, míg a kritika jogosultságának kérdését előbb néhány szóval meg nem világosítjuk.

Ha a kritikának annyi kontár művelője van; ha annyi rosszasz jogtalanságot lehet vele avatatlannak elkövetni; ha igaz az, amit sokan állítanak, hogy a költő és színesz sikereinek egyedüli igaz bírója egy is az elfogadó nagy közönség, mely tetszésével vagy nem tetszésével ítélkezik végörvényesen s dívatva hozza, vagy elfeledtetni a művészt: kérdés mi szükség van a kritikára, mi jogon emeli fel az esztétikus títót vagy elismerő szavát, mi címen osztogat babért, avagy gáncokat? Egy szóval, van-e elfogulatlan, az igazságot kutató, jó indulatú, kritikánk számára. Nem célszerűbb volna-e az író és a színeszt magára hagyni, a közönség ítéletére bízni? Avagy van-e biztos, jogos alap, melyen a kritika a maga igazai mellett fegyvert fogni, azoknak érvényt szerezni hivatva van?

Olyan kérdések, melyekre a feleletet már sokszor megadták, de a melyek, egy látszik, folytonosan felújulnak, a melyekre a kielegítő feleletet újra meg újra megkövetelik.

A tudomány felelete rég is, most is, ezúttal is csak egy lehet: a józan, a komoly kritikára feltétlen szükség van, az az irodalomban és szépművészetekben nemcsak jogosult, de sőt kötelességszerű kulturális munka is. Az indokok főbb vonatkozásai a következők.

Ugy a költő, mint a színesz a nyilvánosság terén működik s működésével a nemzeti közgyógy, a szellemi előhaladás ideális célját igyekeznek elérni. Ez a cél azonban nemcsak az övék, hanem minden becsületes emberé, az egész nemzeté, tovább menve: az egész emberiségé. Epen ezért költőt és színeszt vállaltat nemcsak munkájukban édes és mindnyájunknak saját érdekükből folyó, nemzeti és emberi kötelességünk fölött telhetőtleg támogatni. Hanem azt az elfogadó nagy közönség nem mindenki tagja teheti közvetlenül. Annak a megítélésére, vajjon az irodalom áll-e, a többség már mindennapi foglalkozásánál, az életpályák szerleleti különbségénél, a művészeti dolgokban való természetes járatlanságánál fogva sem lehet képes, s épen ezért, a közvetlen támogatásban sem vehet részt. De közvetve részben a kritika vállalja magára. A kritikusok a nagy közönség szellemi mandátusára, kiknek feladata a művészetet fejlődésében elősegíteni, nemzeti s egyébként való törekvésben ösztönző jóakarattal támogatni. A kritikus nem csakon alapuló szavazatok többségével nyeri mandátumát. Működésével igyekeznek bizonyítani, hogy a nagy közönség és a művészet egygerszeminde az ő érdekei is. Ösztönzése, nyitása, elfogulatlan pártatlansága, tudása szerzik meg számára a jók bizalmát.

Tehát a kritikára szüksége van magának a művészetnek a saját érdekében. Az az ellenvetés, elhivat, meg nem állhat. Az igaz, önértetes, de önismerő, az emberi tökéletlenség meggyőződött művész mindenkor belátja és be fogja látni azt, hogy a tévedés nagyon is emberi dolog s min-

denkor örömmel, nem bosszúsággal, vagy épen haraggal tekint a kritikusnak együttműködésre felhívás céljából feleje nyújtott kezét.

De ha a nagy közönségnek kötelessége a művészetet támogatni, másfelől joga is van működése felett bírálatot gyakorolni. Joga van megvizsgálni, helyes-e az ut, melyen a művészet halad; nem hamisít-e a célok, melyek elérését zászlójjára tűzte; követendő-e bírátn, habozás nélkül e zászlót? S ha azt tapasztalja, hogy a művészet lefért az igaz útról, joga van azt helyes irányba terelni, a hivatlanokat elriasztani, a konkolyt a tisztá buza közül, melyből szellemi eledle készül, kiválogtatni és a türeztv. S e munkáját ismét csak közvetve, csak a kritika segítségével hívásával végezheti, — a már említett okoknál fogva. Ki vonná kétségbe, hogy a művészet olykor előt a helyes iránytól s a vezető nélkül levő, magára hagyott közönséget is magával ragadja a veszedelembé? Ki tagadhatná azt, aki az emberiség szellemi fejlődésével, vagy csak a saját irodalmunkkal is ismerős, hogy a közönség érdekeit képviselő kritika, józan kritika sokszor vezette vissza a helyes útra a megtévedt művészt?

Tehát a kritikának, mint a közönség ellenőrző fórumának is meg van a teljes jogosultsága.

De meg van ez a jogosultság a hagyományban is. Mifőta irodalom és művészet volt, mindig ott volt a kritika is, hol segítve, együtt küzdve a művészettel, hol ellene harcolva. A mint a művészt hivatást ösztönöz magában arra, hogy művész legyen: érzéi és hivatást a kritikus is, habár tudja, hogy működése sokak nemtetszésével találkozhat is.

De a tetszés, vagy nem tetszés nem is irányozza a hivatott kritikust. Az igazság harosának tekintni magát és épen ezért végeznie kell munkáját még abban az esetben is, ha időnként művészel és közönséggel szembe kell szállania. S ez az utóbbi alap, az igazsághoz való tántoríthatatlan ragaszkodás az, ami a kritika jogosultságát minden kétségen felül bizonyítja.

(Folyt. köv.)

Iván.

Írta: Vitly József.

VI.

Másmag iskolába kellett menni. Halvány volt, egészen ki volt kelve magából s midőn felszólította a tanár által tudott valamit mondani. Pedig megtanulta a leckét, addig nem ment a színházba. Alig várta, hogy este legyen. Híjba ha neki volna most pénz — ismét ment a színházba, de a „néntől” nem mer kérni.

— „Mire az?! . . . — mondandó a néni.
— Tegnap is, — ma is — színházba? — Ej! — ha de nem urak letünk! A mint így morfondirozott, azon vette észre, hogy a színház előtt van. — Véletlenül a színházra tekintett, átfutotta. — Ma nem játszik, oktatásnak lenne pénz kérti.

A tanítás sem ment úgy mint máskor. — A „nagyágos ur” Tarboczy Aladár, hogy felkötözött faluról, tanította vele kis fiát. Szánt a szegény iskolamestert, a kinek a nyakán még ott ri otthon.

Alig várta, hogy vége legyen az óráknak.
— Haza ment. Elővette könyvét, tanulni akart, de csak nézte, anélkül, hogy tudta volna mit olvas. Beesteledett. Lámpagyújtáshoz járt az idő. Ki ment

SCHWARZ VILMOS

BUTORGYÁROS DEBRECZENBEN N.-Várad-u. 2083.

ajánlja a nagy felszerelt saját gyártmányú butorait
a n. e. közönség szíves figyelmébe. 029. 50-14

az utcára -- hogy bódult feje egy kissé tisztuljon, de a sétálók között is csak „Öt látta.”

Eszébe jutott a tegnapi est.

Elvegült a sétálók közé. Ment, a merre a feje vitte. — Ismét a színház előtt találta magát.

— Eh — dörmögte magában — ismét itt vagyok? . . . Ezen a helyen . . . Monjunk . . . mintha biztatta volna magát, de már kezdtek szalíngózni a színházba. — Ott maradt. Hátha látna?! . . .

— De nem látta.

— Oh én grült hisz nem is játszik! — De azért ott maradt, — míg a közönség begyült Thália csarnokába.

III.

Mindennap megnézte a színlapot, s ha játszott ott öálakodott a színház előtt.

A „néinek” is feltűnt, hogy Iván nem olyan most, mint ezélt. Faggatta. Ez nem használt, egy árva szót sem tudott belőle kivenni

Iván pedig már körülbelül két hét óta minden este kilopozott „sétálni.” Midőn a színházhoz közel ért, szíve hevesebben dobogott. „Vajjon látom-e?” gondolta magában, nem törődött vele, ha neki is megy valakinél, mert az a gondolat, hogy „talán elkéstem?” szíriyákat adott neki, rohanhat s rendszeren csaknem összerogyott a fáradságtól a színház előtt.

De nem késett el. Ismeri már a színésznő fogatát. Tehát ismét látja. Vajjon mit játszik most? Olyane mint akkor volt? — Ólatolakodott a bejáratához, hogy jobban lássa.

A dívának már régóta felűnt ez a kopott sühancz s ösztönyszerűleg nézett oda — vajjon ott van-e?

Ott volt. S olyan villogó tekintettel nézett rá, hogy egészen megrázkodott. Volt abban a tekintetben valami, a mitől visszabozart, alig hogy elkapta fejét, önkénytelenül jött ki a száján „csavargó!” s becsapódott utánna az ajtó.

Iván csaknem elesett. Megborzadt attól a szótól. Szegény volt — igaz — de neki nem mondhat olyat soha. Mi az ó vétké? Az, hogy eljár oda, a hova szíve vonja?! Mit teltet ő arról, hogy az az ostoba hus hevesen dobog? . . .

S hogy ó szegény s gyerek? ! . . .

Alig tudott hazamenni.

(Folyt. köv.)

Színházi hírek.

— **Kapossy Józsa** — a Magyar Színház tagja.

A kit rövid idő alatt annyira megkedvelt a mi közönségünk, el akarják tőlünk rabolni. A mindent magába szedő Moloch, melytől őt mindig feltettük csakugyan megkísérlé őt elragadni s édesgeti, esalogatja tündöklő fővárosunkba. Mint értesülünk ugyanis, **Relle** Iván a fővárosban most épült „Magyar Színház” új igazgatója ábból az alkalomból, hogy **Kapossy** Józsa ma a Szultánban Roxelánét énekl, városunkba érkezik s meghallgatja a mi édes primadonnánkat, hogy művészetéhez méltó ajánlattal kecsesgetve, esábsítsa el tőlünk. A szerződötés azonban még nem befejezett tény.

— **A mai est. A „Szultán”, Veró** rekem zenéj, mulattató operetteje ma kerül előadásra ez idényben először színházunkban. A czimszerpet ezuttal is a vidék legjobb szultánja — mint azt már két évvel ezéltől népszínházi debütje alatti a fővárosi lapok egyhangulag nagy dícséretök között ismerték é s közönségünk is mindannyiszor a legmeglebbebben fejezte ki íranta tetszését, megelégedését — **B. Ruzsinszky** Ilona fogja bemutatni. A többi szerepek is méltó kezebe kerülnek. Roxelánét **Kapossy Józsa**, a két basát **Follinusz** (Bülbül) és **Szikkai** (Bimbasi), Deliat **Kállai** Lujza Alit **Becköy** József, a Muez-zimet **Békéssy** Gyula, a thüringiai leányt pedig **Loesarekné** fogják interpretálni. Az előadás élvezetes estét fog szerezni színházi közönségünknek.

Angot. Lecoque ezen gyönyörű zenéj 3 felvonásos operetteje, melyel a híres zenészoró legelső nagy sikerét aratta s melyet mi színpadunkon már oly régen nem élveztünk, szombaton kerül színré nálunk. A darab kitűnő szereposztással kerül színré s úgy **Znojemszky** karmester, mint **Follinus**, az előadás rendezője nagy gondot fordítanak ez operettre. A főszerepet Angot-ban Lange kissasszony, párisi színésznő **Kállay** Lujza énekl, kinek ez egyik legjobb szerepe. Igen jó szerepei vannak még a darabban **Szende** Annának (Clairette), **Loesareknének** (Amarante), Sz. Nagy Imrénék (Ange Pitou), **Rubos** Árpádnak (Pomponet), és **Follinus** Aurélnak (Trenitz). A darab zenei részének remekei Lange kissasszony dala, továbbá két duettje Clairett-el: „**Ilyu korom városidénye**” és a „**Váru-duett**”. Lecoque zenéjének szépségét foglalja magában Lange kissasszony és Ange Pitou II-ik felvonásbeli szerelmi duettje és Clairette belépő dala. Angot librettója is rendkívül ügyes é mulattató s így élvezetes operette estének nézhet clebe közönségünk.

— **A töt legény Amerikában** ez látványos énekes bohózat kerül színré pénteken népeladásul. A darab két évvel ezéltől a városligeti színházban 100 előadást ért el Bohókás ötletében gazdag, kiállítási tekintetben változatos darab. Az első kép egy hajó kikötőjében játszik, a hol a Amerikába induló hajó horgonyoz; a második kép az „Iris” földzeten játszik, a hol a kalauzok hatalomba kerülnek az „Iris”. A III-ik kép a vadak országában, a IV. ugyannót és az 5-ik egy amerikai nagy város vizsgálóhírjeja előtt. Főbb szerepeket játszanak benne: Becköy (töt legény), Szikkai (szedő), Loesarekné (neje) Szende Anna (énekesnő), Békéssy (hajós kapitány), Benedek (matróz) Szikkay (utazó nagybácsi). Közreműködik ezenfelül a tarsulat egész személyzete.

— **Az új karnagy.** **Ligethy** Géza újonnan szerződött karmester ma foglalta el helyét színházunknál. Az új karnagyot a legjobb hírlözte meg. Müködött eddig az ország legelső színpadain hasonló minőségben, volt továbbá Budapesten saját énekiskolája is, legutóbb Ödry Lehel volt m. kir. operaházi tag énekiskolájának volt tanára. Szombaton „Angot” előadását ó fogja vezényelni. Csak gratulálhat Komjátlynak ez új ér szerződötéséért, mely újabb tanúságot tesz Komjátly áldozatkész-ségéről és hogy menovire öhajítja ó a közönség igényeit kielégíteni. A legjobb roménynevel nézünk az új karmester müködése elé.

Ujdonságok az özi idényre női divatszövevényekben, szines selymekben, diszkeben **legolcsóbban beszereshetök Szabó Lajos fia** czégnél.

Ripacs.

Szinpadi gombák!

(Félreállítások, nagymondások a színpadon.)

I.

Sugó.

Tedd össze a kezemet, fogd be a szememet!

(Arany ember.)

Színész.

Tedd össze a kezemet, hunyd be a szememet.

Sugó.

Vérében a dühös vad-állat.

(Haramiók.)

Ha! más oldalra a palástát Biberach!

(Bánk bék.)

Színész.

Vérében a — — büvös vadállat.

III.

Ha! más köpenyt a palástára Biberach!

IV. Te sem vagy Roduschild, de én sem vagyok az!
(Plus-e vagy deficit?)

V. Ha egy óra alatt Rózi a Gyuri felesége, és Peti az Évi férje nem lesz.
(Cziginy.)

VI. Hogy ki apja a gyermeknek?
(Lelenz.)

VII. Én egy nehéz sebekkel borított aggharozos fia vagyok.
(Ha te ugy, én is ugy.)

VIII. Nézd itt is — ott is, hogy kíválnak a többi lényalók közül, miként egy medve több vakondok között!
(Bánk bék.)

IX. Te sem vagy — — no — — hogy is hívják, Schidkrót, — — de én sem vagyok az.

X. Ha egy óra alatt Peti a Gyuri felesége, — — és Rózi az Évi férje nem lesz.

XI. Hogy kinek apja a gyermek?

XII. Én egy agg sebekkel borított nehéz harozos fia vagyok.

XIII.

XIV. Nézd itt is — ott is — amott is — hogy kinátlják őket, lényalók ezek mind medvék meg vakondok!

CSOKONAI

NYOMDA- ÉS KIADÓ RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

DEBRECZENBEN, Főpiacz, Simonffy-ház.

Ajánlja a modern nyomdászati követelményeknek megfelelően berendezett s megnagyobbított

KÖNYVNYOMDÁJÁT

mely újabbban a legdiszesebb betűkkel szaporítottat s a legkényesebb igényeket is kielégitheti.

ÁRAINK HATÁROZOTTAK, OLCSÓK.

KÖNYVKÖTÉSZEZETÜNK

a legizlésebben teljesít minden e szakba vágó munkát, a legegyszerűbbtől a legdiszesebbig.

Imakönyvek, diszalbumok és emlékkönyvek

esont-, bőr-, bársony-, selyem- és vászon-kötésben, arany vagy ezüst díszítéssel.

Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan teljesítünk.